

Nye tests til danske neuropsykologer

Kasper Jørgensen

Der foregår løbende en metodeudvikling indenfor klinisk neuropsykologi – ikke mindst på testområdet. Indenfor de seneste måneder er der beskrevet et testbatteri til undersøgelse af demens hos personer, der både er døve og blinde. Der er udgivet en hukommelsestest, som er målrettet ældre. Og der er foretaget en dansk validering af en populær amerikansk test, der undersøger benævnelse og semantisk hukommelse.

De fleste neuropsykologiske tests, der anvendes indenfor demensområdet, forudsætter, at patienten kan enten se eller høre. Patienten bliver fx bedt om at indprente en serie ord eller billeder med henblik på at gengive dem på et senere tidspunkt. Men hvordan tester man en person, der både er døv og blind?

To danske psykologer, Peter Bruhn og Jesper Dammeyer, har udviklet og afprøvet et udvalg af neuropsykologisk tests alene baseret på følesansen.

Dette *taktile* testbatteri er sammensat af fem delprøver, der måler henholdsvis:

- indlæring og hukommelse
- visuelt-rumlig forståelse
- aflæsning af klokkeslæt på en urskive
- benævnelse af genstande, former og fingre.

Testning via følesansen

Den taktile hukommelsestest går ud på, at ni genstande – fx en korkprop, en sikkerhedsnål og en mønt – der er lette at identificere med følesansen, placeres i hver sit rum i en slags sættekasse. Undersøgeren guider patientens hånd, så vedkommende lærer, hvilket rum, hver ting ligger i. Efterfølgende skal patienten selv forsøge at placere de ni genstande korrekt i sættekassen.

Visuelt-rumlig forståelse undersøges med et såkaldt *form board*, en slags puslespil, hvor otte brikker i form af fx en cirkel, en stjerne eller en firkant så hurtigt som muligt skal placeres i tilsvarende huller, der er skåret ud i en plade. De døvblinde deltagere blev testet af døvblindekonsulenter, der er eksperter i at kommunikere via andre sansemodaliteter end syn og hørelse.

Specialistopgave

Det taktile testbatteri blev afprøvet på 20 døvblinde ældre, 20 ældre med demens og 20 ældre kontrolpersoner med intakte sanser og bevarede åndsevner.

Gruppen med demens klarede sig signifikant ringere end kontrolgruppen på alle fem delprøver og signifikant ringere end den døvblinde gruppe på fire af fem delprøver.

Resultaterne understøtter, at neuropsykologisk testning af døvblinde personer er både muligt og praktisk gennemførligt med relativt enkle testmaterialer. Det må dog understreges, at der er tale om en udpræget specialistopgave, der både kræver viden både om demens og om kommunikation med døvblinde.

Ny billedbaseret hukommelsestest målrettet ældre

Neuropsykologer ved Nationalt Videnscenter for Demens har udviklet en ny billedbaseret hukommelsestest målrettet ældre fra 60-års alderen og opefter.

Testen er baseret på princippet om kategoristyring og kodningsspecificitet, der går ud på at styre indlæring og genkaldelse ved hjælp af begrebsmæssig forarbejdning og *cueing*.

I praksis går testen ud på, at man skal forsøge at indlære og sidenhen genkalde 48 dagligdags billeder, der stammer fra 12 forskellige kategorier i form af fx frugt, musikinstrumenter, dyr, med videre.

Begrebsmæssig forarbejdning

I forbindelse med indlæringen sikres, at prøvepersonen foretager en semantisk eller begrebsmæssig forarbejdning af hvert billede, svarende til at der sker en relativt ensartet indlæring af det præsenterede materiale. Den måde, hvorpå nyt materiale indkodes, har afgørende betydning for, hvordan det lagres i erindringen samt hvilke cues, der kan anvendes for senere at få adgang til det indlærte.

Der foreligger danske normer til hukommelsestesten baseret på 131 kognitivt intakte ældre. Som i flere andre hukommelsestest ses, at kvinder klarer sig lidt bedre end mænd.

Benævnelsestesten fra Boston

I forbindelse med Alzheimers sygdom svækkes evnen til at benævne genstande og personer gradvist. Derfor anvendes tests med benævnelse af billeder eller kendte personer rutinemæssigt ved neuropsykologisk undersøgelse på mistanke om demens.

To neuropsykologer og en overlæge ved Nationalt Videnscenter for Demens har foretaget en dansk validering af *Boston Naming Test*, en billedbenævnelsestest der, som navnet antyder, oprindeligt blev udviklet i det nordøstlige USA.

Hvad er det nu, den hedder?

Testen går ud på, at prøvepersonen skal benævne 60 stregtegninger af diverse ting og sager. Nogle billeder – fx af et træ, et hus eller en kam - er meget lette at benævne, mens andre, der forestiller fx en trefod, et åg eller en skriftrulle, kan være ganske svære. Valideringen gav flere resultater:

- testens evne til at skelne mellem ældre med og uden Alzheimers sygdom i let grad blev undersøgt
- foreløbige normer baseret på 99 kognitivt intakte ældre blev præsenteret
- tre korte versioner af testen blev præsenteret – en udgave med 30 billeder til daglig klinisk brug samt to parallelversioner med hver kun 15 billeder til hurtig screening.

BAGGRUND

[Bruhn P, Dammeyer J. Assessment of dementia in individuals with dual sensory loss: Application of a tactile test battery. Dement Geriatr Cogn Dis Extra. 2018;8:12-22.](#)

[Jørgensen K, Vogel A, Stokholm J. Kategoristyret billedgenkendelse. København: Dansk Psykologisk Forlag; 2017.](#)

[Jørgensen K, Johannsen P, Vogel A. A Danish adaptation of the Boston Naming Test: preliminary norms for older adults and validity in mild Alzheimer's disease. Clin Neuropsychol. 2017;31\(sup1\):72-87.](#)

Oprettet: 28. februar 2018